
**Олеся ВОЛОС,
Оксана ШУКАТКА**
(Львів, Україна)

РОЛЬ ЕТИЧНИХ І МОРАЛЬНИХ ОРІЄНТИРІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Умови війни створюють нові виклики перед системою освіти, зокрема у підготовці педагогічних кадрів для дошкільних закладів освіти. Майбутні вихователі повинні бути готові не лише до виконання своїх професійних обов'язків, але й до роботи у стресових умовах, коли моральні та етичні аспекти набувають особливого значення. Педагоги відіграють ключову роль у формуванні психічного здоров'я, емоційної стійкості та ціннісних орієнтацій дітей, які перебувають у кризових умовах, тому їхня професійна підготовка повинна враховувати етичні виклики та моральну відповідальність.

Війна сприяє трансформації соціальних цінностей, зокрема у сфері освіти, що вимагає від вихователів готовності до зміни підходів до взаємодії з дітьми та їхніми батьками. Вихователі мають забезпечувати емоційну підтримку та створювати безпечний простір для дітей, які часто стикаються з наслідками травматичних подій. Формування етичних і моральних орієнтирів у процесі професійної підготовки вихователів є надзвичайно важливим для забезпечення стійкості та стабільності суспільства в умовах війни.

«Проблема формування морально-етичних якостей педагога завжди цікавила багатьох дослідників педагогічної творчості, оскільки оптимальна передача знань і формування гармонійної

особистості учня можливі лише на основі встановлення довірливих високоморальних стосунків між педагогом та учнем. Крім того, на ранніх етапах особистісного розвитку (в період дошкільного та молодшого шкільного віку) дитина у більшості випадків будує свою поведінку, підсвідомо наслідуючи морально-поведінкові стереотипи вихователя» [1, с. 192].

У сьогоденні як ніколи, важливо виховувати чистоту душі та розуміння гуманізму у собі задля поліпшення майбутнього наших дітей. Під час війни всі стали вразливими як фізично, так і морально. Доброта – це неабиякий показник хорошої людини, педагога чи вихователя. Більшість студентів усвідомлюють необхідність глибокого морального розуміння своєї професійної [2, с. 242]. Основними етичними орієнтирами, які вважаються важливими у роботі вихователя, є:

1. Гуманізм – турбота про дітей та створення атмосфери підтримки.

2. Справедливість – рівне ставлення до всіх дітей, незалежно від їхніх соціальних, етнічних чи сімейних умов.

3. Повага до гідності – підтримка самоповаги та розвитку дітей навіть в умовах стресу.

4. Моральна відповідальність – виховання дітей з урахуванням суспільних та культурних цінностей, навіть у кризових ситуаціях.

5. Підтримка психологічної рівноваги – роль вихователя як морального та емоційного авторитету для дітей.

Отже, за нашим дослідженням ми визначили такі показники моральної відповідальності вихователя дошкільного закладу освіти:

– «розуміння й усвідомлення особистістю значущості свого обов'язку перед вихованцями, їхніми батьками, суспільством, врешті-решт, перед собою;

– прогнозування, планування й подолання можливих утруднень у професійній діяльності;

– очікування позитивних емоцій від виконання професійних обов'язків;

– самоорганізація діяльності педагога на засадах етично орієнтованої педагогіки;

– здатність відповідати за якість отриманого результату та усвідомлення значущості педагогом наслідків своїх дій для суспільства взагалі й кожної дитини, зокрема» [4, с. 249].

Значна кількість студентів також відзначають, що під час практики зіштовхувалися з моральними дилемами, які були пов'язані з воєнними реаліями: необхідністю говорити про війну з дітьми, підтримкою тих із них, які пережили травматичний досвід, або роботою з родинами, які зазнали втрат.

Ми вважаємо, що підготовка вихователів в умовах війни потребує включення до навчального процесу елементів етичної освіти, де студенти могли б обговорювати реальні моральні виклики та виробляти стратегії їх вирішення. Важливим аспектом виявилось навчання педагогів психологічними методиками роботи з дітьми, які зазнали психічної травми. Отже, етичні і моральні орієнтири є фундаментальними у професійному розвитку майбутніх вихователів, особливо в умовах воєнного конфлікту, коли вихователь повинен виконувати не лише педагогічні функції, а й виступати моральним і емоційним наставником для дітей. Війна змінює соціальні умови, в яких вихователі працюють, і вимагає від них здатності адаптувати свої моральні цінності до нових реалій.

Професійна підготовка вихователів має включати спеціальні модулі з етики та морального виховання, що допоможуть майбутнім педагогам усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством і дітьми в умовах кризи. Крім того, необхідно розвивати їхні навички емоційної стійкості та психологічної підтримки для роботи з дітьми, які зазнали травм. Впровадження таких ініціатив сприятиме формуванню стійких та морально відповідальних вихователів, здатних ефективно працювати в умовах воєнних та поствоєнних реалій.

У результаті досліджень зроблено висновок, що моральні й етичні аспекти вихователів є невід'ємною частиною їхнього професійного зростання. Створення відповідних освітніх програм і практик допоможе підготувати педагогів до ефективного виконання своїх обов'язків в умовах соціальних викликів і кризових ситуацій, зокрема під час війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлик Н.В. Морально-етичні основи особистісного розвитку педагога. *Актуальні проблеми психології: проблеми психології*: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. В.О. Моляко. Київ, 2008. Т.12. Вип. 4. С. 192–202.
2. Ткачук Л.В. Морально-етичні категорії у філософії для дітей В.О. Сухомлинського. *Філософія для дітей. В.О. Сухомлинський у діалозі з сучасністю: Педагогічні читання* : зб. наук.-метод. праць / за заг. ред. О.Я. Савченко. Житомир : ФОП Левковець Н.М., 2017. С. 241–246.
3. Трофаїла Н.Д. Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів у системі дошкільної освіти України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 65. Т. 1. С. 89–92.
4. Харькова Є., Павлуценко Н. (2019). Формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів дошкільного закладу. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2029. Вип. 1 (64). С. 247–252.